

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 12. V Ljubljani, 30. junija 1907. Leto XXIV.

Obseg: Nazaj h kmetijstvu! — Kmetijske raznoterosti s podobami. — Vprašanja in odgovori. — Kaj delajo naše podružnice. — Kmetijske novice. — Družb. vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Nazaj h kmetijstvu!

Osmega mednarodnega kmetijskega shoda na Dunaju, ki se je vršil meseca maja, se je udeležil tudi slavni francoski agrarec, Julij Meline, (izgovori Melên), bivši francoski kmetijski minister in ministrski predsednik.

Pri slavnostni seji je Meline imel govor pod zaglavjem: „Nazaj h kmetijstvu.“ Govornik je v tem predmetu priznan veščak ter je o njem spisal posebno knjigo, ki je izšla tudi v nemškem jeziku ter jo prav toplo priporočamo vsem naprednim gospodarjem, ki so večji nemškemu jeziku.*)

V nastopnem objavimo napominjani govor, kolikor se tiče omenjenega predmeta. Meline je govoril:

Ni več dvoma, da so naši kmetijski shodi nekaka idealna središča, kamor nehote zrejo kmetovalci vseh dežel kot na najznamenitejša zastopstva njih koristi. In kakor je sestavljeno to zastopstvo iz cveta onih mož, ki imajo zaupanje in spoštovanje kmetovalcev vsega sveta, prav tako je kmetijstvo za veščega moža najplemenitejše delo človeka, ki je vredno njegove duševne zmožnosti in njegovega truda. Počasi, pa gotovo se vrši tajnostni preobrat, ki vodi moderno, bolešno in od naporu v groznici tresočo se človeško družbo nazaj k zibelki človeštva, k zemlji, ne da bi se morda človeška družba tega že danes zavedala. Dovolite mi, da na željo avstrijskih tovarišev spregovorim o tem predmetu nekaj besedi.

Povratak h kmetijstvu, o tem sem prepričan, ni toliko zadeva gospodarstva in denarja, kolikor

*) Nemški knjigi je naslov: Jules Meline, »Zurück zur Scholle«, in jo priskrbi vsak knjigotržec.

zadeva vzgoje in duševne smeri človekove. Tisti vzroki, ki so naredili delavca nezvestega svojemu rodnemu kmečkemu domu in ki so povzročili beg iz dežele v mesta in izseljevanje, bodo morali povzročiti neizogibno nasprotno smer. Kmetovalci so hiteli v mesta, ker je bilo kmetijstvo v žalostnem položaju, brez vsakega napredka, ker je kmet stoletja životaril in gineval na malo plodni domači grudi in ker je, da je bila nesreča še večja, uničujoče tekmovanje novih in plodovitih dežel, ki so hipoma prišle na plan, tako tlačilo cene kmetijskim pridelkom, da domača rodna zemlja ni več preživljala svojega lastnika.

Pripomniti je, da je ta hipno nastala mrznja do domača grude pri kmetovalcih v zvezi z nastopom veleobrti. Čudeži, ki jih je ta obrt v zadnjem stoletju doprinesla, so bili sposobni velike trume kmetovalcev preslepiti ter jih pritegniti na svojo stran. Velike mezde, ki jih je dajala, hitro pridobljena bogastva, ki jih je povsod razsipala, ki so bila omogočena najnižjim slojem, so vplivala na kmeta kakor sen, kakor pravljica iz „Tisoč in ena noč.“ Če vrhutega pomislite, da je cvetoča obrt — to je pač največja ironija — bila ščitena po visoki, nepremagljivi vtrdbi proti tuji konkurenci, dočim je ubogo kmetijstvo, obsojeno k onemoglosti, podleglo navalu inozemstva, potem morete razumeti, kako nepremagljiv je bil nagon, ki je odganjal sužnje kmečkega doma iz domačih bornih koč, in zakaj so se ti sužnji kakor vešče, privabljene po luči, zagnali na bleščeča in sveteča središča cvetoče obrti, kjer se jim je zdelo vse samo veselje in sreča. Bila je to zlata doba obrti, in dokler je trajala, je trajalo tudi omamljenje trum, in vsa svarila in pametni ugovori niso mogli ustaviti mogočnega toka, ki je odpeljal prebivalstvo z domačih poljan.

Cucurbitacearum“ ali „Septoria Cucurbitacearum“. Proti prvemu škodljivcu ni znanega drugega sredstva kakor večkratno škropljenje z mrzlo vodo. Zatiranje teh gliv se posreči s škropljenjem z raztopino 2 % modre galice. V zadnjem času je sploh čuti od več strani, da na ta način bolehalo kumare v raznih krajih v Avstriji. Morda je vzrok bolezni kateri drug, zato bi Vam priporočali poslati bolno listje od kumar na Dunaj, in sicer na „K. k. Pflanzenschutz-Station in Wien II., Trunnerstrasse 1.“, kjer Vam brezplačno pojasni vzrok bolezni in povedo sredstvo, kako jo je zatirati.

Vprašanje 206. V mojem vinogradu je več kakor polovica cepljenk bledičnih, in mnogo sa jih je zaradi tega že posušilo. Kaj je temu vzrok, ali morem temu nedostatku odpomoči z gnojenjem z zeleno galico in koliko jo je vzeti? (J. K. v K.)

Odgovor: Bledica trtnega listja je posledica nerednega pretvarjanja redilnih snovi v trti vsled preobilnega uživanja apna. Vzrok pričetku bolezni more biti prevelika vlaga, bodisi da je v zemlji veliko talne vode, ali pa je vreme izredno deževno. Drug vzrok more biti velika množina navzočega raztopnega apna v zemlji. Na takih zemljah ameriške podloge sploh in nekatere posebno slabo uspevajo, zato je važno izbrati za podlogo pravo ameriško trto. Če je vzrok bledici velika mokrota v zemlji, je skrbeti za osušenje vinograda. Da bi pomanjkanje železa povzročilo bledico, ni resnično, vendar skušnja uči, da železna, t. j. zelena galica včasih pomaga. Posameznim trtam je pognojiti z 200—300 g razdrobljene zelene galice. Še bolje je zgodaj spomladi na vsak kvadratni meter navedeno množino zelene galice, raztopljene v vodi, po zemlji poskropiti.

Vprašanje 207. Pri nas na Dolenjskem vinogradniki trdijo, da se trte ne smejo škropiti in tudi ne vinograd okopavati, kadar trta cvete. Ali je ta trditev prava? Za slučaj, da se drugo okopavanje pred cvetjem ni moglo izvršiti, ali bi ne bilo prepozno po cvetju drugič kopati? (F. G. v Št. J.)

Odgovor: Bojazen, delati v vinogradu kadar trta cvete, ni upravičena ali je vsaj pretirana. Cvetenje trte more trajati po več tednov, in zato ne gre, da bi čakali z nujnimi deli, in brez vse skrbi se trte lahko škrope ali okopavajo tudi med cvetjem, dasi je bolje to delo izven tega časa opraviti. Če ni bil vinograd še pred cvetenjem drugič okopan in načete okopavanje med cvetjem vršiti, potem ni ovire, da drugo okopavanje po odcvetenju izvršite.

Vprašanje 208. Kako naj zatiram mravljinice v drevesnici, ki uničujejo vršičke mladega drevja, zlasti žlahtnega? (S. R. na U.)

Odgovor: Mravljinice niso škodljivi sadnemu drevju in jih zato ni potrebno zatirati. Kjer po drevju lezejo mravlje, je gotovo znamenje, da se nahajajo na drevju listne uši, in te uničujejo mlade vršičke. Le poglejte pod listje takih vršičkov, in gotovo najdete zelenkaste ali sivkaste uši! Te uši izceenjajo sladek sok, in za tem sokom gredo mravlje ter zato celo ščitijo zalego podlistnih uši. Uničite listne uši in mravlje izginejo sameodsebe. Kako je listne uši zatirati, najdete popisano v odgovoru na 198. vprašanje v zadnji številki tega lista.

Vprašanje 209. Ali je še kako drugo sredstvo proti bolham pri psih razen Caherlina? (I. N. v D.)

Odgovor: Caherlin proti bolham pri psu je sicer dobro, a nikakor najboljšo sredstvo. Psi, ki imajo občutljivo kožo, morejo dobiti po Caherlinu izpuščaj in poleg tega Caherlin bolhe le omami, padejo sicer s psa, ko pa pridejo k sebi, gredo zopet nazaj na psa, zato je s Caherlinom psa vselej takrat poštopati, kadar gre na izprehod. Veliko boljše sred-

stvo proti bolham je kopanje psa z vodo, ki se ji doda na liter 5 g kreolina ali lizola. Dobro sredstvo je tudi kopanje psa v gorki vodi, ki se ji doda na liter 15 g tinkture iz aloe. Preden se pes popolnoma posuši, ga je dobro počesiti. Te kopeli pomagajo tudi proti ušem in dlakarjem. Poleg vsega tega je seveda skrbeti za snažno ležišče; če pes leži na slami, mu je jo večkrat premenjati, in če leži na blazinah, je pa te večkrat skrbno osnažiti.

Vprašanje 210. Kje se kupijo v Ljubljani ali drugje klešče za ščipanje zob mladim prasičem, kakor so priporočene v knjigi „Soseđa Razumnika prasičereja“? (J. V. v V. P.)

Odgovor: V omenjeni knjigi popisane klešče izdeluje Hauptner v Berlinu ter se dobivajo tudi pri njegovem zastopniku na Dunaju, in sicer pri tvrdki Waldek, Wagner & Benda, Wien I., Opernring. Ravno tako dobre so primerne klešče iz vrste tistih, kakor jih rabijo zobozdravniki, zato ima prav gotovo, če ne enake, vsaj podobne v zalogi tvrdka bratov Hlačka v Ljubljani, Prešernove ulice, ki ima trgovino s kirurškimi instrumenti. Sicer se pa da odščipavanje zob tudi prav dobro izvršiti z navadnimi žičnimi kleščicami, kakor jih imajo v vsaki hiši. Edino na to je treba paziti, da klešče niso zarjavele in da so skrajno snažne, kajti pri odščipovanju se nemiren prasič lahko v rilčku rani in se kri z nesnažnimi kleščami zastrupi. Najbolje je osnažene klešče pred porabo nekaj minut imeti v vreli vodi.

Kaj delajo naše podružnice.

Čl. načelnštva podružnic nujno prosimo za redna in kratka poročila o svojem delovanju, ki bodo njim v čast in tovarišicam v spodbudo!

Kmetijska podružnica v Št. Vidu nad Ljubljano.

V nedeljo 16. t. m. je imela naša podružnica VI. letošnji kmetijski sestanek, ki sicer ni bil tako dobro obiskan kakor prejšnji, kajti bile so ta dan še druge prireditve, a navzlic temu se je zbralo preko 40 gospodarjev. Predaval je ravnatelj kmetijske družbe g. Gustav Pirc o agrarnosocialnih razmerah. Govornik je poljudno in navdušeno govoril o zadevah, ki se tičejo gospodarskopolitičnih razmer kmeta ter je dokazoval, da se more za kmeta le tedaj na bolje obrniti, če on sam poseže v gospodarsko gibanje pod geslom „kmet za kmeta“. V to svrhu se mora kmet zadostno naobraziti, se mora sam brigati za gospodarske razmere, ki v njih živi, in naj pride do prepričanja, da mora sam zase misliti in se ne zanašati, da drugi zanj mislijo. Kakor se drugi stanovi v svojem gospodarskem boju sami vodijo, tako naj se tudi kmet sam vodi, kajti med seboj imamo dovolj sposobnih mož čistega agrarskega mišljenja, ki morejo biti kmetu voditelji svojega gibanja, ne da bi vedno potrebovali jerobstva od ljudi drugih stanov. — V imenu zbranih je govornika zahvalil nadučitelj gospod Žirovnik ter je navzoče pozval, naj se v zmislu govornika uče, uče in zopet le uče, ker le naobražen kmetki stan je zmožen tvoriti merodajni živelj v državi. — Zbrani podružnični udje so sklenili do meseca septembra prekiniti s kmetijskimi sestanki in jih potem zopet vsak mesec nadaljevati.

Podružnica v Št. Janžu na Dolenjskem.

Sreda, 13. junija, nam ostane nepozabna. Bila je za našo podružnico, ude in sploh vinogradnike, velepomembna in koristna. Ta dan je namreč prišel vsled povabila našega, zlasti za obnovenje in obdelovanje vinogradov prezaslužnega načelnika gosp. Iv. Prijatelja k nam gospod B

Skalicky, c. kr. vinarski nadzornik v Rudolfovem, ter nas je poučeval o škropljenju in zelenem cepljenju. Kako zanimivo in vabljivo zna res ta gospod strokovnjak predavati, poučevati ter ljudstvo spodbujati k novemu umnemu vinarstvu, je najboljši dokaz to, da se je zbralo celo sedaj ob košnji, ko ima vendar vsak dela črez glavo, na delavni dan kar 76 poslušalcev. Solze zalivajo človeka, ko vidi to ukaželjno ljudstvo, ki si prizadeva na vse mogoče načine, kako bi prišlo k poštememu blagostanju. Srce pa radostno bije gosp. predavatelju vselej, kadar pride k nam, ker vidi tolikšno število poslušalcev, pravi govornik sam. Po končanem teoretičnem in praktičnem pouku se je g. nadzorniku prav pristrčno zahvalil za ves njegov trud domači g. župnik. Ker smo zlasti letos vsled pomanjkanja trt morali pustiti mnogo zrigolanega sveta praznega, ali smo ga pa za silo obsadili z divjico, ki je pa pri nas kaj težava stvar, ker imamo oddaljene vinograde, smo se razgovarjali, kaj nam je storiti, da dobimo svojo trtnico, ki naj bi oskrbovala s cepljenimi trtami našo, boštanjsko in radeško občino, ker so približno v enakih legah in bi uspevale iste vrste. Svet za tako trtnico bi se prav lahko dobil pri nas, a ustrežala bi sigurno bolj svojemu namenu, kakor pa kaka velikanska trtnica kje v daljavi. Dajte nam več manjših in dobrih trtnic, da zanesljivo dobimo trte, potem bomo delali z veseljem. Te trtnice bi bile tudi nekake naše učiteljice in spodbujevalke. Od ene same velike trtnice nam ni pričakovati zanesljivega in zadostnega uspeha. Lahko se zgodi, da jo uniči kaka elementarna neizgoda, in hude posledice bomo trpeli vsi, kar bi se pa gotovo ne zgodilo, če bi bilo več trtnic v raznih krajih. Tudi zahtevamo, da se take trtnice naredijo v takih krajih, ki so bili dosedaj popolnoma pozabljeni in zapuščeni, ne pa tam, kjer že odnekad uživajo državne in deželne dobrote, kjer bi vsaj lahko že zdavnaj vsi imeli obnovljene vinograde. Nam zapuščenim prihiti sedaj v prvi vrsti dežela in država na pomoč! Hitra pomoč, dvojna pomoč! Tu ne bo nič riskiranega, tu bo pomoč v pravem času in na pravem kraju. Od dežele in države je sedaj odvisno, ali živimo ali umrjemo. Mi smo radovoljni žrtvovati svoje delavne moči, sprejemamo blage nauke, a vi storite svoje dolžnosti! Samo lepe besede in postave nas ne bodo rešile; denarne, oziroma resnične pomoči nam je tudi treba. To je naše mnenje.

Nato smo si ogledali divno „kamenško“ gorico, ki je že močno nanovo zasajena. Posebno lepe nasade ima ravno g. Prijatelj, ki je prvi pričel rigolati. Tu smo tudi opazovali očividni uspeh najnovejšega mešanega umetnega gnojila, ki nam ga je poslal g. Skalicky za poskušnjo. Le prehitro nas je moral zapustiti g. nadzornik, ker je moral oditi na vlak. Dasiravno smo ga poslušali tri ure, vendar nam je čas kar zbežal. Tolažimo se pa, da nas zopet obišče meseca avgusta, kakor nam je obljubil. Čast in priznanje takemu požrtvovalnemu uradniku.

Kmetijske novice.

Knez Karol Auersperg, vojvoda kočevski, novozvoljeni državni poslanec za kočevski okraj, je odložil predsedništvo središča za varstvo kmetijstva na Dunaju, in sicer z utemeljitvijo, da sedaj, ko stopi v politično delovanje, ne more biti več predsednik temu središču, ki ima zgolj nalogo potezati se za kmetijske koristi, ne glede na katerokoli politično prepričanje. Kakor čujemo, se namerava knez Auersperg posebno brigati za napredek kmetijstva v kočevskem okraju in je že potrebno naročil, da dobi kočevski okraj tesnejši stik z našo družbo.

Zakon proti ponarejanju vina, ki ga je sklenil v prav zadnjem času v svojem zadnjem zasedanju državni

zbor, menda ne dobi najvišjega potrjenja, ker zlasti v kazensko-pravnih zadevah vsebuje določila, ki si nasprotujejo. Državni zbor se bo v tem slučaju še enkrat pečal s to zadevo. Z ozirom na korist vinstva nam mora biti žal, da se zadeva zavlačuje; za sklenjeni zakon samnasebi nam pa prav nič ni žal, kajti v resnici je jako čuden in bi poštemim vinogradnikom prizadel neznosne sitnosti.

Čebelarških knjig od A. Janša „Popolni nauk o čebelarstvu“ in „Razprava o rojenju čebel“, ki jih je nanovo izdal in založil blagajnik čebelarškega društva g. J. N. Babnik, je nakupila kranjska hranilnica v Ljubljani večje število ter jih pošilja zastonj in poštne prosto podružnicam, zadrugam, kmetijskim društvom ter šolam in čebelarjem na Kranjskem. Kdor želi eno ali obe ti knjigi, naj se obrne do kranjske hranilnice v Ljubljani.

Prvi zakon o varstvu planinarstva v Avstriji je sklenil deželni zbor solnograški za svojo kronovino. Na podlagi tega zakona se osnuje posebna deželna komisija za planinarstvo, uredi se planinarska zemljiška knjiga in nastavljen bo poseben nadzornik za planine. Upajmo, da tudi na Kranjskem prav kmalu dobimo podoben zakon!

Prošnja za prispevke za premovanje konj na slav. županstva, hranilnice, posojilnice in druge denarne zavode. — Premovanje konj bo leta 1907: v Postojni dne 26. avgusta, v Domžalah dne 27. avgusta, v Kranju dne 28. avgusta, v Škofelji dne 30. avg., v Ribnici dne 31. avg., v Trebnjem dne 3. septembra, v Št. Jerneju dne 4. sept., v Lescah dne 6. septembra in v Boh. Bistrici dne 7. sept. Ker se v vseh postajah razdeli skupno le 93 državnih daril, torej v vsakem premovalnem kraju povprek le 10 daril državne podpore, je želeli, da v svrhu podpiranja domače konjereje tudi občine in denarni zavodi k temu prispevajo ter nakažejo konjerejskemu odseku v Ljubljani za premovanje konj domačih konjerejcev ali konjerejcev sosednih občin.

Prestolni govor, ki ga je imel cesar 19. t. m. ob priliki otvoritve novega državnega zbora, je bil silno zanimiv ter že dolgo noben prestolni govor ni bil sprejet s takim navdušenjem, kakor ta. Vsebinska prestolnega govora se je poglavitno tikala narodno-gospodarskih vprašanj, ki naj jih reši novi državni zbor v svoji bodoči šestletni dobi. Za nas je zanimiv odstavek prestolnega govora, ki se tiče kmetijstva. Cesar je namreč dejal: „Spoznava veliki pomen kmetijstva za občni blagor, se bo moja vlada pobrinila predložiti predloge za okrepljenje prebivalstva, ki je vezano na zemljišča in ki se peča z različnimi važnimi panogami tega važnega narodnega gospodarstva. Najprej se bo pečati z ureditvijo kmetijskega osebnega in zemljiškega kredita, da se po možnosti zmanjša težko breme obrestovanja in da se omeji premočno zadolževanje kmetijskih posestev. Ker je živinoreja ob umnem ravnanju zmožna dati veliko večje dohodke, kakor doslej, zato namerava vlada izdati organizatoriške naredbes za pomnožitev živine in za močnejšo državno pospeševanje konjereje.“ — Kmetovalci širne Avstrije moramo biti veseli cesarskih besed, in se trdno nadejamo, da novi državni zbor omogoči vladni izpolniti te namere.

Nova knjiga. — V zadnji št. „Kmetovalca“ sem pod tem naslovom med „Kmetijskimi novicami“ omenil, da pravijo, da je oceno moje knjige „O prvinah in spojnah“ v „Narodnem Gospodarju“ in v „Slovencu“ spisal g. J. Turk, asistent na kmetijsko-kemijskem preskušališču v Ljubljani. Obenem sem pripomnil, da je to težko verjeti. Sedaj se je res izkazalo, da g. Turk ni pisal one ocene. Stem bodi popravljena gori omenjena napačna vest, da g. Turk ne bo krivice trpel.

F. Štupar.

Toda tej zlati dobi kmalu sledi železna doba, kamor ravno prehajamo. Brezdvomno tvori obrt še nadaljnja čuda, ker jo naprej tirata veda in dobičkarija, a tisti, ki ustvarjajo te čudeže, daleko nimajo več prejšnjega velikega dobička. Splošno tekmovalje je vse zenačilo in vedno bolj skuša obrtni dobiček omejiti. Število tistih, ki na obrtnem polju obnemorejo, je vedno večje. Videti je nove sloje revežev, ki jih tvorijo oni nesrečneži, ki so hoteli previsoko, a so pri tem globoko padli.

Življenje v velikih mestih je postalo zadeva, ki jo bo od dne do dne težavneje rešiti. V resnici je to življenje le nepretrgano pomanjkanje. Da se pozabi le hip, kako težavno je delo v delarni ali v tvornici, se mora delavec udati potratnemu razveseljevanju. Od rodu do rodu pojemajo sile, zdravje propada in slednjič je bolezen trajen gost; proč je razveseljevanje in uživanje! V bolnici čaka zadnja prevara ubogega, ki je bil izruvan iz svoje rodne domačije.

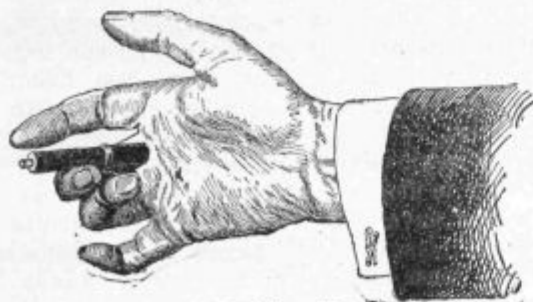
Poleg te žalostne slike moremo danes postaviti drugo. Že v hipu, ko obrt prestopa iz zlate dobe v železno, se vidi, kakor da se vrača za kmetijstvo zlata doba. Vsled napredka vede padajo stroški kmetijskega pridelovanja in pridelki naraščajo. Iz tega sledi, da kmetijstvo dandanes more nekatere pridelke ceneje prodajati kakor prej in navzlic temu dosega večji dobiček. Iz tega je razvidno, da more dandanes umen in delaven kmetovalec, ki svoj poklic razume, na to računati, da se ne bo samo preživljal, ampak da more doseči tudi blagostanje.

Življenje na deželi se z gmotnega stališča vedno bolj zboljšuje in oni prepad, ki je bil nekdanj med življenjem na kmetih in v mestih, se vedno bolj manjša. Dovolj sem dokazal, kako se tehtnica vedno bolj nagiblje na stran kmetijstva in na škodo obrti. Kar bo pa slednjič najbolj merodajno, je tudi povratek veleposestnikov nazaj na svoja posestva in pa med meščanstvom razširjajoče se spoznaje, kako nepravno je bilo zapustiti krasne poljane in iskati dvomljive sreče v mestu.

Kmetijske raznoterosti s podobami.

Priprava za otipanje jajec.

Pri umnem perutninarstvu je mnogokrat važno vedeti, če ima kokoš zrelo jajce, da ga iznese. Običajno se jajce s prstom otipa, pri čemer se pa ne omažemo samo, temveč tudi kokoš nepotrebno dražimo in jo lahko

Podoba 67.

nevarno poškodujemoz nohtom na prstu. Na mesto, da se zrelo jajce otipa, so izumili v to svrhu posebno pripravo, ki jo kaže p. 67. Priprava se vzame v roko, kakor kaže podoba, in vun moleči pah se vtakne v nožnico, ki skozi njo kokoš jajca leže. Če je jajce notri, potem pah, ki ga zmet drži, pritisne na dlan. Roka je sicer prosta in se zato more rabiti tudi

za prijetanje in držanje kokoši. Kakorhitro človek dobi nekoliko vaje, gre obtipavanje jajec prav urno izpod rok. Kokoši, ki se pri njih čutijo zrela jajca, se spravijo v kurnjak, da se prepreči odkladanje jajec po raznih kotih. Zlasti pri mladih kokoših je obtipavanje potrebno, da se privadijo gnezdu v kurnjakih. Popisana priprava se dobiva pri tvrdki Waldek, Wagner & Benda na Dunaju, L, Opernring. Cena K 1'20 (brez poštnine).

Namakanje cvetic, ki so v cvetličnikih.

Namakanje cvetic in lepotičnih rastlin, ki so v cvetličnikih, se najbolje in najlaže tako zvrši, da se cvetličniki postavijo z rastlinami vred v škaf z vodo, kakor kaže pod. 68. V škafu je pustiti rastline, toliko časa, da se zemlja napije popolnoma vode, ki pride skozi spodnjo lukujo v lonec. Z navadnim zalivanjem se zemlja v cvetličnikih

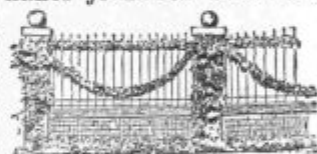

Podoba 68.

preveč strdi, zato je popisano namakanje bolj priporočeno, in zlasti tedaj, če se je zemlja v cvetličniku popolnoma posušila.

Olepšava ograje.

Lepota res ne donša posebnih dobičkov, toda lepota je ravno tako užitek, kakor je užitek fino vino, čeravno morda ni tako močno, kakor je kako navadno vino. Zato moramo tudi za lepoto skrbeti. Posebno tam naj bo lepo, kjer največ prebivamo, to je na domu in okoli doma. Kdor ima pred hišo vrt, mora poskrbeti posebno za to, da bo tu prijetno. Tu naj bo prostor za cvetice in lepotično drevje. V podobi dajemo zgled, kako bi se dala okrasiti ograja pred hišnim vrtom. Kakor se razvidi iz podobe 69., je ob glavnih stebrih zasajena divja trta, ki pleza ob zidu in po stebru navzgor. Od gornjega dela stebra se zavijajo nekatere veje ob gornjem delu ograje do naslednjega stebra; nekaj vej pa se splete ter priveže v polkrogu k naslednji trti. Taka ograja se vidi kakor venec in deluje na mimoidoče jako prijetno. Tudi preprosta lesena ograja se lahko na podoben način olepša. Namesto divje trte moremo rabiti tudi bršljan, dišeči pitomi srobot, vrtnice (Crimson Rambler), slak i. t. d.

Podoba 69.

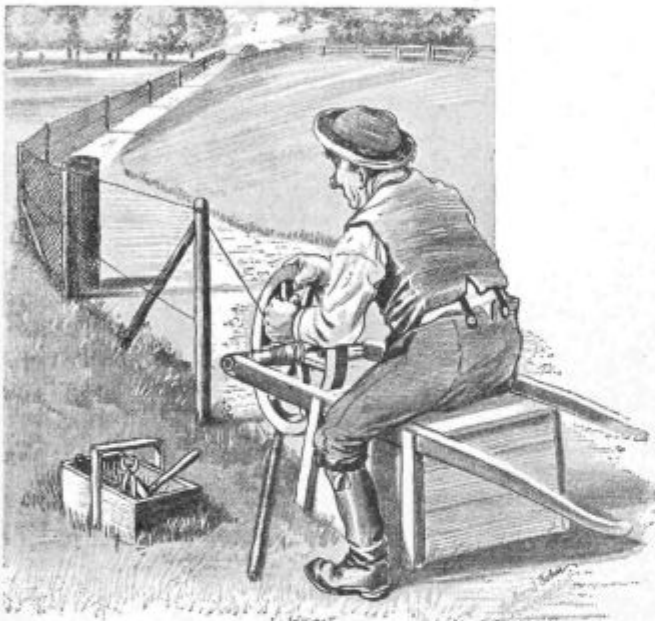
Š.

Preprosta nategača za žico

(ali kdor zna, pa zna.)

Kadar je šel Peter iz Mirnega dola mimo svojega travnika „na livadi“, vselej je bila na travniku čreda Dolinarjevih kokoši. Petra je to jezilo, in zato je že večkrat prosil Dolinarja, naj bi bolj pazil na kokošjo golazen. Pomagalo pa ni dosti, pravzaprav nič. Ali naj Peter toži Dolinarja, ko sta bila že od mladosti prijatelja? Kdo se bo s sosedi prepiral! Rajši je kupil mrežo iz žice in s to hoče obvarovati svoj travnik nikdar sitih kokošjih požeruhov.

Rano v jutro je naložil mrežo, potrebno žico, kladivo, klešče, žeblice in drugo pripravo v samokolnico in hajdi „na livado“. Že prejšnji dan je ob meji nastavil stebriče, da ob nje pritrdi žico. Zavezal je torej na zadnji steber konec žice ter je pričel nategovati. Vlekel je, kolikor je mogel, toda njegove moči so bile prešibke, da bi žico popolnoma napel. Vselej se je žica vdala, ko je privezal mrežo na njo. Peter pa je imel bistro glavo in takoj jo je „iztuhtal“. Preobrnil je samokolnico, a žico je privezal na špico pri kolesu. Nato se je sam vsedel na samokolnico, kolo parkrat obrnil, in takoj je bila žica, ki se je ovila okoli vretena, do skrajnosti napeta. Da žica ni potegnila samokolnice za seboj, je pred njo zabodel dva klina. Seveda bi se kolo na samokolnici samo odvrtilo, ko bi ne zabodel Peter med špice in platišča količ, ki se je naslonil na ročaja pri samokolnici (glej pod. 70.).

Podoba 70.

To Petrovo iznajdbo smo zato opisali, da jo lahko uporabijo tudi drugi naši čitatelji, ki nimajo boljše nategače za žico. Rabijo jo pa lahko ne samo pri grajenju travnikov, ampak tudi pri napenjanju žice v vinogradih.

Št. v „Prim. Gospodarju“.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 201. Imam več oralov velika deteljišča, ki so že sedaj pri prvi košnji čezinčez predenična. **Kako zatrem predenico?** (M. Z. v O.)

Odgovor: Če je deteljišče močno predenično, potem se pač ne izplača predenice zatirati, in najbolje je deteljišče podorati. Če se predenica le semtertja pokaže, jo je zatreti dovolj zgodaj, in sicer preden naredi seme. V to svrhu se po predenici napadena detelja takoj pokosi, posuši in sežge. Predenične detelje ni pokladati, ker je zdravju živine škodljiva. Predenica tudi usahne, če se poškropi z raztopino železne, t. j. zelene galice; na 100 l vode je vzeti 10 kg zelene galice. Važnejše kakor predenico zatirati, jo je sploh preprečiti, in to se najbolje in najpreprosteje doseže, če se seje zajamčeno predenice čisto seme. V takem slučaju se more iz kakega vzroka še vedno kje pokazati kako predenično

mesto, a taka mesta so redka in malo obsežna ter se da predenica, koder se pokaže, hitro in brez posebnega truda zatreti.

Vprašanje 202. Pri nas je neki posestnik, ki ima užitno pravico do skupnega pašnika, razprodal svoje zemljišče, vendar je obdržal hišo in nekaj posestva. Ta posestnik je dal svojo užitno pravico do pašnika v najem, ne da bi dal tudi hišo v zakup. **Ali se taka pašna pravica brez hiše lahko da v najem,** da potem najemnik pase toliko živine, kolikor hoče? Jaz sem namreč mnenja, da je pašna pravica spojena s hišo in da se brez nje ne more dati v najem. (I. Ž. v V.)

Odgovor: Uživanje pašnih pravic je precej zamotana pravna zadeva, ki se ne da po enem kopitu rešiti, temveč odločujejo vse obstoječe okoliščine. Vsled neke razsodbe upravnega sodišča so take skupne pravice nerazdružljive od posestva, a to se tiče le pri odprodaji, oziroma popolni razprodaji upravičenega posestva. Navzlic temu se dejansko naši uradi sedaj tega ne drže, ker je mnogokrat neupravičeno in neizvršljivo. Če se je vse posestvo razprodalo in se izrecno pašna pravica ni pridržala, potem je seveda odločiti, da je bila s posestvom tudi pašna pravica prodana. V vprašanem slučaju je bržkone gotovo, da ima dotični posestnik navzlic delne odprodaje posestva še vedno vse pašne pravice do skupnega pašnika. Ta pravica torej sama zase obstoji, ne glede na hišo, in posestnik sme z njo razpolagati kakor s kako drugo rečjo, more jo torej prodati ali pa v najem dati. Pa tudi ta izrek ni vslej veljaven, ker je upoštevati v dotičnem kraju veljavni in običajni red uživanja teh pravic. Določno sodbo bi mogli izreči le na podlagi popolnega poznanja vseh okoliščin, ki jih urejujejo pašne pravice v Vaši katastralni občini. Če ima dotični posestnik še vedno pašne pravice in so okoliščine take, da jih sme dati v najem, potem jih sme najemnik uživati le v tisti meri, v kakršni obstoje, in mu torej ni dovoljeno neomejeno število živine pasti.

Vprašanje 203. Imam v najemu posestvo ter sem plačal najemščino za vse letošnje leto meseca januarja. **Lastnik je posestvo prodal in novi lastnik mi prepoveduje uživati v zakup vzeto posestvo.** Kako naj se ravnam, ali naj se držim zakupne pogodbe, oziroma ali imam pravico zahtevati odškodnino? (J. N. v Č.)

Odgovor: S prodajo v zakup dane reči preneha zakupna pogodba, če ni bilo tudi za slučaj prodaje kaj posebnega pravomočno dogovorjenega. Najemnik se torej mora novemu lastniku ogniti, a je upravičen od prvega posestnika zahtevati popolno povračilo škode in zgubljenega dobička.

Vprašanje 204. Na eni mojih njiv se je gabez tako močno zaplodil, da vse zaduši, kar na njivo vsejem ali vsadim. **Kako zatrem na njivi gabez** in ali bi imel uspeh, če njivo sprašim in jo čez leto večkrat preorjem? (I. F. v P.)

Odgovor: Gabez je silno nadležen plevel in se zato tako močno na pripravnih tleh razmnožuje, ker porezane korenine poženejo nove rastline in že del korenin zadostujejo, da se naredi nove rastline. Način, kakor Vi mislite gabez zatreti, je še najboljši; priporočamo Vam dovolj globoko orati in zlasti ob suhem vremenu oranje ponavljati.

Vprašanje 205. Pri nas se kumare takoj, ko odcveto, posuše, čeravno so dragače videti zdrave in krepke. **Kakšno bolezen imajo kumare** in kako ji je odpomoči? Ali bi bilo dobro, kumare škropiti z galico ali jih štupati z žveplom? (M. L. v Sp. Š.)

Odgovor: Na listju kumar se delajo suhe lise, ki se potem počasi ali hitreje večajo in slednjič se ves list, oziroma vsa rastlina posuši. To bolezen more povzročiti neki pršičast pajek, ali pa dve vrsti gliv, in sicer „Phyllosticta

Družbene vesti.

** Deželni glavar g. Oton pl. Detela, predsednik naše družbe itd., je imenovan za dosmrtnega uda gosposke zbornice, ki je del državnega zbora. Naš gospod predsednik je prvi Slovenec v gosposki zbornici in visoko počaščenje njegove osebe zadeva tudi našo kmetijsko družbo, ki ima na čelu moža, ki je vreden tako visoke časti. Našemu čestitjanju na tem odlikovanju se gotovo pridružijo vsi družbeni udje, saj nam je gospod predsednik vsem znan kakor marljiv in vnet zagovornik vseh kmetijskih teženj in kot nepristranski voditelj naše družbe.

** „Kmetijske raznoterosti s podobami“ je nov predel, ki smo ga z današnjo številko uvedli v naš list. Nadejamo se, da bomo mogli take raznoterosti s podobami pogostokrat prinašati, če ne redno v vsaki številki. Na ta način želimo ustreči čitateljem našega lista in narediti list raznovrstnejši in zato zanimivejši. Daljših spisov s podobami zaradi tega seveda ne opustimo.

** Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske za leto 1906. se je vršil 27. t. m. Ker smo morali to številko „Kmetovalca“ poprej zaključiti, bomo mogli s prijaviteljem obravnav občnega zbora pričeti šele v prihodnji številki. Del poročila glavnega odbora o svojem delovanju v letu 1906. je prijavljen že v tej številki.

** Trtnih škropilnic ima družba le še prav malo v zalogi, in sicer vrste „Hero“, ki se ji da izsneti sesalnica ter stane komad 30 K. Tudi je še nekaj škropilnic za sadno drevje ter visoke latnike „tirolske sestave“, komad po 38 K na razpolago. Ko poidejo te škropilnice, jih družba ne bo več naročala, ker so vsled podražanja bakra tudi škropilnice za 25% v ceni poskočile. Kdor torej škropilnico potrebuje, naj si jo nemudoma naroči.

** Izvirno seme prave sive francoske ajde je ravnokar došlo in ga družba oddaja, dokler je kaj zaloge, po 40 K 100 kg z vrečo vred. Ker ima družba kupljene le en vagon te ajde, bo mogla postreči le onim naročnikom, ki se pravočasno zglase.

** Lanene tropine, ki so najboljša močna krma, bo družba na večstransko izraženo željo imela odslej naprej vse leto v zalogi, na kar posebno opozarjamo naše gospodarje. Lanene tropine niso le dvakrat tako redilne kakor najboljši otrobi, ampak imajo vrhutega v sebi veliko rudninskih redilnih snovi, zlasti lahko prebavnih fosforovokislih spojin, in so zato iz zdravstvenega ozira zelo priporočene, posebno za plemensko in mlečno živino, za teleta žrebeta in mlade prasičke. Pri mladih živalih lanene tropine pospešujejo razvoj okostja in hitro rast. Odslej moremo lanene tropine ceneje oddajati, in sicer 100 kg po 18 K z vrečami vred. Te tropine se oddajajo le v vrečah po 50 ali 100 kg. Napram današnji visoki ceni otrobov živinorejcem veliko bolj kaže pokladati namesto njih lanene tropine, ne glede na boljši učinek tudi z gospodarskega stališča, kajti s 1/2 kg lanenih tropin se na cenejši način doseže večji učinek kakor s celim kg otrobov.

** Umetna gnojila za ajdo, zlasti rudninski superfosfat, prosimo gg. ude pravočasno naročiti, ker bo družbi le tedaj mogoče točno postreči; kajti ob času setve se naenkrat nakopiči toliko naročil, da jih ni mogoče obratno zvršiti. Pa tudi tvornice ne morejo vsem zahtevam ustreči, če se naenkrat veliko zahteva. Prosimo gg. ude, naj to upoštevajo in naj ne čakajo do zadnjega dne, kajti po sedanjih izkušnjah bo letos družba v teku kakih 14 dni morala razposlati okoli 50 vagonov superfosfata, in če ne bomo imeli pravočasno naročil v rokah, pride v zadrego tvornica in vsled tega tudi družba. Prosimo torej!

** Oddaja kos. Družba oddaja letos, kakor vsa zadnja leta, in ima že v zalogi za svoje ude posebno narejene kose iz najboljšega avstrijskega jekla, in sicer v isti kakovosti kakor lansko leto. — Kose so ravne, pri peti širje, in pete so tako postavljene, kakor jih žele naši kosci. Družba je dala napraviti obliko, ki je sicer enotna, ki pa po možnosti ustrega različnim željam posameznih pokrajin vse dežele. Na pogosto izraženo željo po trših kosah smo letos naročili trše kaljene kose. — Vse kose so že obrušene, da se hitreje sklepljejo. Koso more vsakdo izbrati ter tako, ki ima kako napako, ki jo je zakrivila tvornica, zameniti. — Vsaka kosa ima vtisnjeno družbeno ime. — Ker se zaradi visoke poštnine pošiljatev posameznih kos preveč podraži, zato priporočamo skupno naročanje potom podružnic, in sicer če le mogoče vsaj 10 kos skupaj.

Cene kosam so naslednje:

Dolgost v pesteh:	6	6 1/2	7	7 1/2	8
„ „ cm:	60	65	70	75	80

Cena: 80 h, 90 h, 1 K, 1 K 10 h, 1 K 20 h.

Poleg teh kos ima družba vsled večkrat izražene želje tudi v zalogi 45 cm kratke, posebno močne in široke kose za košnjo stelje in praproti v gozdu in po skalnatih tleh. Cena tem kosam je 90 h za komad.

** Tomasove žindre do jeseni ni več dobiti, zato družba preneha do tja z oddajo tega umetnega gnojila.

** Zmleto žveplo proti plesnobi na trtah ima družba v zalogi le v najfinejši kakovosti in je vsled tega nekoliko dražje, se ga zato 1/4 manj porabi in je jačje v svojem učinku. To „ventilirano“ žvepleno moko oddaja družba po 18 K 100 kg, in sicer v vrečah po 50 kg. Podružnice, ki skupno naroče žvepleno moko, jo dobe voznine prosto, kakor modro galice.

Prave bergamaške osle, in sicer temnovišnjekaste, podolgem žilaste, oddaja družba po 60 h. Osle so vse enake kakovosti ter so 25 do 26 cm dolge.

** Umetna gnojila ima kmetijska družba sedaj naslednja v zalogi:

Rudninski superfosfat po 7 K 75 h 100 kg z vrečo vred.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg.

Kalijevo sol po 12 K 60 h 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnojil travnike s Tomasovo žindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40% kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—13% kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 3 K 90 h.

Kostno moko po 28 h za kilogramski odstotek fosforove kisline. Režijski stroški se posebej zaračunijo. Vreča se ne računa.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg z vrečo vred.

** Za živinorejce ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi da se napenjanje govodi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli da je ni mogoče molsti. — Mlečna cev se porine skoz sesek v vime ter se potem vime stiska in tlači, da vse mleko odteče. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

** Klajno apno oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljatve na zunan se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozorjamo, da je klajno apno potrebno dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štipami za živino.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Poročilo

o delovanju glavnega odbora c. kr. kmetijske družbe kranjske v letu 1906. občnemu zboru dne 27. junija 1907.

Častiti zbor! V imenu glavnega odbora mi je čast naslednje poročati o stanju c. kr. kmetijske družbe, oziroma o njenem delovanju v l. 1906.

Kakor prejšnje leto, tako tudi letos odbor ni dal natisniti letnega poročila, in sicer iz gmotnih ozirov, kajti tisk letnega poročila v 8000 izvodih v slovenskem in nemškem jeziku prizadeva preogromne stroške, ki se lahko za boljše namene porabijo. Sicer pa gg. udje itak popolnoma izvedo za družbeno delovanje iz objav v »Kmetovalcu«, iz ustnega poročila na občnem zboru, ki se v družbenem glasilu ponatisne, in iz računskega sklepa, ki je bil pravočasno poslan vsem udom.

Leta 1906. je imela družba 6738 udov, torej za 388 več kakor leta 1905.

V tekočem letu, t. j. leta 1907., je pa družbi pristopilo že doslej 825 novih udov. Ker se glavni odbor strogo drži načela, da le tiste smatra za družbene ude, ki dejansko plačajo letnino, zato se izbriše vsako leto precejšnje število udov, ker ne plačajo ndnine. Navzlic temu je število udov sedaj naraslo na čez 7000.

Udje so bili razdeljeni v 124 podružnic. Od lanskega občnega zbora sem je bilo nanovo ustanovljenih šest podružnic, in sicer v Gameljnah, v Gradišču pri Litiji, v Raki, v Dragi, v Štrekljencu in v Tacnju, tako da ima družba sedaj 130 podružnic. Ustanovitev novih podružnic mora po družbenih pravilih danes potrditi občni zbor.

Po nadomestnih volitvah na občnem zboru dne 7. junija l. l. so bili v glavnem odboru tile gg.: Deželni glavar Oton pl. Detela, predsednik; Frančišek Povše, drž. in deželni poslanec, graščak, ravnatelj itd. v Ljubljani, podpredsednik; Anton grof Barbo, c. in kr. komornik, graščak v Rakovniku, dež. poslanec v Ljubljani; Henrik baron Lazarini, graščak v Smledniku; Josip Lenarčič, graščak, tvorničar in predsednik kranjske trgovske in obrtne zbornice na Vrhniki; Leopold baron Liechtenberg, dež. glavarja namestnik in graščak v Jablah; Alojzij Pavlin, c. kr. vet. nadzornik v Ljubljani; Frančišek Pavlin, c. kr. stavbni svetnik v Ljubljani; Josip Pogačnik, posestnik v Podnartu ter dež. in drž. poslanec; dr. Tom. Romih, ravnatelj meščanske šole in župan v Krškem; Viljem Rohman, pristav dež. kmetijske šole na Grmu; dr. Maks pl. Wurzbach, graščak in advokat v Ljubljani, in Janko Žirovnik, nadučitelj v Šentvidu.

Računska preglednika sta bila gg.: Hinko Lindtner, deželni računski preglednik, in Frančišek Rozman, kontrolor c. kr. dež. plačilnega urada, ki sta bila na lanskem občnem zboru izvoljena za 3letno dobo, ki jo določajo pravila.

Današnji občni zbor mora v zmislu družbenih pravil po končani triletni dobi nanovo izvoliti družbenega predsednika in pa štiri ude glavnega odbora namesto izstopivših gg.: Henrika

barona Lazarinija, graščaka v Smledniku; Josipa Pogačnika, posestnika v Podnartu, drž. in dež. poslanca; Viljema Rohmana, pristava kranjske kmetijske šole na Grmu, in dr. Tomaža Romiha, ravnatelja meščanske šole in župana v Krškem. Obenem je izvoliti petega odbornika in glavni odbor, in sicer namesto gospoda c. kr. dvornega svetnika Vaclava Golla, ki je po pravilih izstopil že lansko leto, a mu na lanskem občnem zboru ni bil izvoljen naslednik.

Družbeni zastopnik v kmetijskem svetu c. kr. kmetijskega ministrstva je bil družbeni tajnik, gospod ravnatelj Gustav Pirc, njegov namestnik pa družbeni odbornik gospod Josip Pogačnik, posestnik v Podnartu, državni in deželni poslanec.

Družbeni zastopnik v državnem železniškem svetu je bil do svoje smrti (24. julija 1906) ravnatelj kranjske industrijske družbe, g. Karol Luckmann na Jesenicah, in njegov namestnik graščak in predsednik trgovske zbornice, gospod Josip Lenarčič na Vrhniki. Po smrti g. ravnatelja Luckmanna je v zmislu pravil državnega železniškega sveta gospod predsednik trgovske zbornice Lenarčič postal redni ud tega sveta, za njegovega namestnika je bil pa na predlog glavnega odbora imenovan gospod Anton grof Barbo, c. kr. komornik, graščak, družbeni odbornik itd.

Konci leta 1906. je bil v kmetijskem ministrstvu z Najvišjo odločbo ustanovljen živinozdravski svet in so bila njegova pravila na Najvišjem mestu potrjena. Na predlog glavnega odbora je bil za družbenega zastopnika v tem svetu za prihodnjo triletno dobo imenovan gospod Frančišek Povše, graščak, drž. in dež. poslanec, za njegovega namestnika pa družbeni tajnik, gospod ravnatelj Gustav Pirc.

Družbeno delovanje v l. 1906. je bilo urejeno kakor pravila predpisujejo, na podlagi sklepov odborovih sej, ki so se redno vršila. Zapisniki so objavljeni v družbenem glasilu »Kmetovalcu«.

Tekoča opravila je opravljalo tajništvo dogovorno s predsedstvom ter jih je reševalo v zmislu sklepov glavnega odbora. Vložni zapisnik izkazuje leta 1906. 2178 strogo uradnih dopisov, poslovnih števil pa izkazuje 29.059 (1170 več kakor lansko leto).

V družbenih pisarni, ki jo vodi družbeni ravnatelj, sodeluje poleg njega še 1 tajniški pristav, 1 pisarničar, 1 knjigovodja, 2 skladiščna uradnika ter 1 pomožni uradnik. Sedem družbenih uradnikov in 2 služabnika, ki pomagata tudi v skladišču, je skupaj dobilo plače 14.310 kron.

Delovanje 130 podružnic je bilo večinoma zelo živahno; posebno zadnji čas se mora njih vedno skrbnejše delovanje pohvalno omeniti. Delo glavnega odbora, ki je od leta do leta bolj obsežno, ima največjo oporo v uspešnem delovanju podružnic, in večkrat je bilo le z njihovo pomočjo mogoče pričeti uspešno delovati v prid kaki kmetijski panogi. Podružnice imajo sedaj 29 drevnic ter vsako leto v svojem okolišu oddajo veliko število drevov in na ta način sadjarstvo zelo pospešujejo. 20 podružnic v vinskih krajih ima tudi večje ali manjše trtnice in nekatere tudi vzorne vinograde. Za vzdrževanje drevnic in trtnic dobivajo podružnice primerne podpore iz državnih in deželnih sredstev. Skoraj vse podružnice imajo kmetijske stroje v zadržno porabo, nekatere tudi v večjem številu. Več podružnic ima svoja poslopja. Izmed glavnih opravil družbenih podružnic je skupno naročanje kmetijskih potreščin, kar jim družbena pisarna posreduje in se skoraj brez izjeme vrši brez ovir. Da se delovanje podružnic spodbuja, je bilo v zadnjem času vpeljano, da posamezne podružnice v družbenem uradnem glasilu redno poročajo o svojem delovanju.

O družbenih zavodih in podjetjih mi je čast naslednje poročati:

1. Družbena podkovska šola. Ta šola, ki jo ima družba že 60 let v svoji oskrbi, je pravzaprav obrtna šola, ki vsled zakonskih naredeb mora obstati, prizadeva družbi toliko neupravičenih žrtev, da je glavni odbor moral skleniti, da se iznebi te šole, oziroma žrtev zanjo. Glavni odbor bi bil sicer temeljiteje postopal, a se je moral ozirati na dejstvo, da je ta šola edina te vrste s slovenskim učnim jezikom. Dogovori s c. kr. deželno vlado,

z deželnim odborom in z magistratom stolnega mesta Ljubljane merijo na to, da naj se način vzdrževanja podkovske šole tako izpremeni, da bodo omenjeni činitelji dovolj prispevali in tako družbo vsakih žrtev odvezali. Obljubljena je tudi podpora za popravilo in za popolnjenje potrebnega poslopja. Če bo možno, se zopet ustanovi živinska bolnica. Semoobsebi je umevno, da se tudi pouk v šoli preustroji, kakor ga zahteva sedanji čas. — Podkovska šola je pod vodstvom posebnega ravnatelja, delujeta pa na njej učitelj podkovstva in njegov asistent. Šola je imela, kakor običajno, v preteklem letu dva polletna tečaja, ki sta bila oba tako dobro obiskana, da je bilo za zglašene učence težko najti prostora. Vsi učenci s Kranjskega so imeli državne, oziroma deželne in hranilnične podpore. Koncem vsakega polletja so se tudi vršile izkušnje iz podkovstva za kovače, ki šole niso obiskovali.

2. Družbena sadna drevesnica. Družba ima sedaj dve drevesnici, in sicer staro na bivšem poskusnem dvorcu na Poljanah, kamor tudi spadajo v najem vzeti prostori na Turnski graščini barona Codellija, in novo drevesnico na prostoru v Gornji Šiški, ki ga je družba kupila leta 1904. Uspešna gojitev sadnega drevja na prostorih stare drevesnice zaradi popolne utrujenosti zemlje že ni več mogoča. To je bilo povod, da je bila družba prisiljena drevesnico na drugem prostoru ustanoviti. V stari drevesnici se ne prideluje dovolj dobro drevje za oddajo, zato družba ne more zadoščati naročilom svojih udov in je vsled tega pri siljena že štiri leta naročati iz gornjeavstrijskih združenih drevesnic vsako leto po več tisoč visokodebelnih sadnih dreves. To naročanje tujega drevja, ki družbi prizadeva razmerno velikih žrtev, se bo moralo toliko časa vzdrževati, dokler ne bo v novi drevesnici dovolj drevja na razpolaganje. Tuje drevje družbo seveda več stane kakor zanj dobiva, in ker se vse to vrši na račun stare drevesnice, zato ta račun izkazuje že par let sem primankljaj, dočim je bil poprej račun drevesnice aktiven in je prebitek drevesnice celo izdatno prispeval družbenim stroškom. Nova sadna drevesnica v Gornji Šiški je sedaj zasajena s tremi letniki sadnega drevja. Prvo drevje bo mogoče oddati jeseni leta 1909. Dotlej bo seveda tudi račun nove drevesnice popolnoma pasiven, ker razen nekaj skupila za poljščino ni nič drugih dohodkov. Ker nova drevesnica leži na polju, se je morala l. 1906. ograditi, da se prepreči škoda po zajcih in deloma po ljudeh. Ograja se je naredila 2 m visoka iz žične mreže, napete na hrastove stebre, ter je 1 1/2 km dolga. Gospodarstvo v novi drevesnici je tako urejeno, da bo mogoče vsako leto oddati 23 do 24 tisoč visokodebelnih in prtiličnih sadnih dreves raznih plemen in vrst. Del razmerno velikih ustanovnih stroškov nove drevesnice more družba pokrivati z državno podporo. Enaka podpora je obljubljena tudi za bodočnost. Kakor je imel glavni odbor čast poročati že v prejšnjih občnih zborih, se je ustanovitev nove drevesnice omogočila le vsled posojila sl. kranjske hranilnice v znesku 30.000 K, ker je ta zavod obljubil po možnosti vsako leto obresti od posojila darovati. Sl. kranjska hranilnica je doslej že za štiri leta te obresti v resnici blagodušno podarila.

3. Družbeni dvorec na Viču. Ta dvorec ima družba sedaj trinajsto leto v zakupu. Njegov namen je delati poskušnje z raznimi semeni, vzgajati plemensko goved ter dajati prostor za kupljene plemenske živali, ki se s pomočjo državne in deželne podpore razdeljujejo po deželi. Vsled velikega prometa, ki ga ima družba s priskrbovanjem gospodarskih potrebščin za svoje ude, neobhodno potrebuje vprežno živino in vozove, kar najceneje priskrbuje v svoji režiji s pomočjo imenovanega dvorca. Gospodarjenje na tem dvorcu se je vršilo po načrtu prejšnjih let. Vsled intenzivnega gospodarjenja so se pridelki zelo pomnožili, vsled česar je gmotni uspeh popolnoma povoljen. — Goved na dvorcu je simodolskega plemena, ki se odprodaja, kar je preveč; vrhutega se pa kupujejo mladi biki, ker se ceneje dobivajo, in se v zadostni starosti zopet prodajajo. — Za opravljanje vprežnih del sta dva težka konja, ki obenem družbi služita za prevažanje blaga s kolodvora v skladišče in nazaj.

4. Obdarovanje starih zaslužnih kmetijskih poslov. V to svrhu je glavni odbor leta 1898. ustanovil v proslavo vladarjeve 50letnice cesarja Franca Jožefa I. jubilejni zaklad za obdarovanje starih kmetijskih poslov. Ta zaklad je leta 1906. dosegel vsoto 2787 K 60 h. V zaklad se stekajo vsakoletni prispevki iz družbenega premoženja in prostovoljni doneski dobrotnikov. Iz obresti je vsako leto 2. decembra obdarovati nekaj kmetijskih poslov, ki dolgo časa služijo v eninisti hiši. Dokler zaklad ne bo primerno velik, bo vsakoletna darila družba plačevala iz svojega. Leta 1906. je bilo obdarjenih 10 poslov z darili po 20 K. Ti posli so služili v isti hiši, oziroma pri istem gospodarju nepretrgoma po 40 do 50 let.

5. Kmetijska gospodinska šola v Ljubljani. Med najvažnejšimi družbenimi podjetji je ta šola, ki je bila tudi ustanovljena v proslavo petdesetletnega vladanja Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. ter je bila slovesno otvorjena 20. okt. 1898. Da je bila ta šola potrebna, spričuje njeno izborno uspevanje in dejstvo, da se vsako leto zglašijo za sprejem več gojenk kakor jih šola more sprejeti. Šola je združena z internatom, kjer imajo gojenke stanovanje in hrano. Šola je pod nadzorstvom sester iz reda sv. Frančiška, ki s strokovnimi učitelji vred oskrbujejo tudi pouk v teoriji in praksi. (Dalje prih.)

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice c. kr. kmetijske družbe v Horjulu, ki se bo vršil v nedeljo, dne 14. julija 1907. ob štirih popoldne v šolskem poslopju.

S P O R E D:

1. Nagovor sklicatelja.
2. Volitev novega odbora in načelnika.
3. Vpisovanje novih udov in pobiranje udnine.
4. Razgovor o nakupu kmetijskih strojev.
5. Razni nasveti in predlogi.

V Horjulu, dne 22. junija 1907.

K obilni udeležbi vabi

Ivan Stanovnik, župan.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice za Selško dolino, ki bo v nedeljo, 14. julija 1907 ob treh popoldne v prostorih ljudske šole v Selcih.

S P O R E D:

1. Pozdrav načelnika.
2. Predavanje g. ravnatelja G. Pirca.
3. Poročilo tajnika in blagajnika.
4. Volitev novega odbora.
5. Razni nasveti in predlogi.

Kmetijska podružnica za Selško dolino v Selcih,
dne 21. junija 1907.

Fran Hajnrihar, načelnik.

Listnica uredništva.

J. J. v P. Vozičke, kakor jih imajo ljubljanske mlekarice, izdeluje med drugimi posebno dobre Andrej Setnikar, p. d. Brgant, kolar v Dravljah št. 19., pošta Št. Vid nad Ljubljano. Tak voziček na zmeteh in z oljnato barvo pleskan stane 60 K.

A. N. v P. Ker ne poznamo vzroka, zakaj ima Vaša krava zatele noge, Vam tudi ne moremo svetovati. — Edino sredstvo proti gosencam je, da se pridno obirajo, a to morajo delati vsi posestniki, ker je delo posameznika zaman.